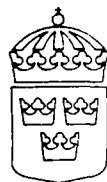

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1986/87:13

om höjd kompensationsgrad från delpensioneringen
(prop. 1986/87:100)

SfU
1986/87:13

Propositionen

Regeringen har i proposition 1986/87:100, bil. 7 (socialdepartementet) under litt. D (s. 57) föreslagit riksdagen att anta ett förslag till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring.

Det i propositionen intagna författningsförslaget är följande.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §¹

Delpensionen fastställs till det be- Delpensionen fastställs till det be-
lopp som motsvarar 50 procent av lopp som motsvarar 65 procent av
den försäkrades pensionsunderlag. den försäkrades pensionsunderlag.

Fastställd delpension anknyts till basbeloppet och omräknas vid förändring av detta.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987. Delpension som har beviljats före ikraftträdandet skall med verkan från och med den 1 juli 1987 räknas om till ett belopp som motsvarar 65 procent av den försäkrades pensionsunderlag.

¹ Senaste lydelse 1980:1038.

1986/87:Sf203 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

6. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om höjd ersättningsnivå inom delpensioneringen.

1986/87:Sf348 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100, bil. 7 beslutar avslå det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring.

1986/87:Sf349 av Margareta Andrén m. fl. (fp) vari yrkas

10. att riksdagen avslår den av regeringen föreslagna höjningen av ersättningsbeloppet vid deltidspensionering.

Utskottet

Delpensionsförsäkringen för arbetstagare trädde i kraft den 1 juli 1976. Fr. o. m. den 1 januari 1980 har möjligheten att få delpension utsträckt till att omfatta i princip alla förvärvsarbetande, dvs. även egna företagare och uppdragstagare. Förvärvsarbetande i åldrarna mellan 60 och 65 år har genom denna pensionsform ekonomisk möjlighet att minska sin arbetsinsats genom att övergå till deltidarbete i kombination med delpension.

För försäkrade som haft rätt till delpension för tid före den 1 januari 1981 utgår delpension med 65 % av den försäkrades pensionsunderlag. Fr. o. m. den 1 januari 1981 är pensionsnivån för nytillkommande delpensionärer 50 % av nämnda underlag (prop. 1980/81:20, SfU 14, rskr. 84). För en anställd är pensionsunderlaget skillnaden mellan hans normala förvärvsinkomst före arbetstidsminskningen och den förvärvsinkomst som han kan antas ha tills vidare efter arbetstidsminskningen. För egna företagare m. fl. är pensionsunderlaget hälften av den genomsnittliga förvärvsinkomsten för de tre närmaste åren före arbetstidsminskningen. Delpensionen är pensionsgrundande för ATP och är knuten till basbeloppet.

Försäkringen finansieras genom avgifter från arbetsgivare och egna företagare. Avgiften, som fr. o. m. år 1980 uppgår till 0,50 % av avgiftsunderlaget, tillförs en särskild fond som förvaltas av riksförsäkringsverket.

Behållningen i delpensionsfonden var 2 286 milj. kr. vid årsskiftet 1986-1987.

Antalet delpensionärer ökade under åren 1978-1980 från ca 33 900 till ca 68 500. Fr. o. m. år 1981 har en successiv minskning skett av antalet personer med delpension. I början av år 1987 hade endast ca 32 000 personer delpension.

I budgetpropositionen anför socialministern att minskningen av antalet delpensionärer främst har skett bland personer med lägre inkomster, vilket är en olycklig utveckling. För att återge delpensioneringen den form som avsetts föreslår socialministern att kompensationsgraden skall höjas till 65 % av pensionsunderlaget fr. o. m. den 1 juli 1987. Ändringen föreslås också gälla de personer som vid samma tidpunkt uppbär delpension till följd av ett tidigare beslut.

Kostnaden för den höjda kompensationsgraden beräknas till 400 milj. kr. per år.

SfU 1986/87:13

I motionerna Sf348 av Nils Carlshamre m. fl. yrkande 3, Sf349 av Margareta Andrén m. fl. yrkande 10 och Sf203 av Olof Johansson m. fl. yrkande 6 hemställs om avslag på förslaget om höjd kompensationsgrad inom delpensionsförsäkringen. I de båda sistnämnda motionerna motiveras avslagsyrkandet med att den föreslagna höjningen av kompensationsgraden, med hänsyn till de samlade marginaleffekterna, i många fall har en relativt begränsad betydelse. Redan de nuvarande reglerna ger möjlighet att utan alltför kännbara ekonomiska konsekvenser dra ned arbetstiden för den som så önskar. Detta är enligt motionärerna uppenbart vid en jämförelse med andra halvtidsarbetande på arbetsmarknaden.

Utskottet har tidigare framhållit att ett återställande av den ursprungliga kompensationsgraden inom delpensionsförsäkringen är en angelägen åtgärd som bör genomföras så snart som samhällsekonomin tillåter detta (se SfU 1984/85:23). Den utvärdering av erfarenheterna av delpensionsförsäkringen som redovisades av riksförsäkringsverket i september 1980 visade att delpensionsförsäkringen dittills fungerat på avsett sätt för anställda förvärvsarbetande. Såsom redovisats i propositionen har antalet delpensionstagare sedan kompensationsgraden sänktes den 1 januari 1981 mer än halverats, och minskningen har främst skett bland personer med lägre inkomster. Utskottet anser mot denna bakgrund att det är tillfredsställande att kompensationsgraden kan höjas till den ursprungliga nivån. Utskottet tillstyrker sålunda propositionens förslag och avstyrker bifall till motionerna Sf348 yrkande 3, Sf349 yrkande 10 och Sf203 yrkande 6.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Sf348 yrkande 3, 1986/87:Sf349 yrkande 10 och 1986/87:Sf203 yrkande 6 antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring.

Stockholm den 17 mars 1987

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Gullan Lindblad (m), Lena Öhrsvik (s), Nils-Olof Gustafsson (s), Kenth Skårvik (fp), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c), Sten Andersson i Malmö (m) och Karl-Erik Persson (vpk).

Nils Carlshamre (m), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp), Rune Backlund (c) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "och Sf203 yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag om en höjning av kompensationsgraden inom delpensionsförsäkringen – som beräknas kosta 400 milj. kr. per år – måste i det rådande samhällsekonomiska läget vägas mot andra angelägna åtgärder för pensionärerna. En höjning av kompensationsgraden från 50 till 65 % har vidare, med hänsyn till de samlade marginaleffekterna, i många fall en relativt begränsad betydelse. Redan de nuvarande reglerna medger att en försäkrad kan minska sin arbetstid utan alltför kännbara ekonomiska konsekvenser. Utskottet som inte finner tillräckliga skäl för att i det rådande ekonomiska läget prioritera den föreslagna reformen tillstyrker bifall till yrkandena i motionerna Sf348, Sf349 och Sf203 om avslag på propositionen.

dels att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf348 yrkande 3, 1986/87:Sf349 yrkande 10 och 1986/87:Sf203 yrkande 6 avslår det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring.